Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

9 iunie 2016*

„Trimitere preliminară — Proprietate intelectuală și industrială — Protecția comunitară a soiurilor de plante — Regulamentul (CE) nr. 2100/94 — Contrafacere — Remunerație echitabilă — Repararea prejudiciului suferit — Cheltuieli de judecată și cheltuieli extrajudiciare”

În cauza C-481/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf, Germania), prin decizia din 16 octombrie 2014, primită de Curte la 30 octombrie 2014, în procedura

Jørn Hansson

împotriva

Jungpflanzen Grünewald GmbH,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul J. L. da Cruz Vilaça, președinte de cameră, domnii F. Biltgen, A. Borg Barthet și E. Levits (raportor) și doamna M. Berger, judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul I. Illéssy, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 12 noiembrie 2015,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul Hansson, de G. Würtenberger, Rechtsanwalt;

— pentru Jungpflanzen Grünewald GmbH, de T. Leidereiter, Rechtsanwalt;

— pentru Comisia Europeană, de B. Schima, de F. Wilman, de I. Galindo Martín și de B. Eggers, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 4 februarie 2016,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: germana.

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Regulamentului (CE) nr. 2100/94 al Consiliului din 27 iulie 1994 de instituire a unui sistem de protecție comunitară a soiurilor de plante (JO 1994, L 227, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 15, p. 197), precum și a Directivei 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală (JO 2004, L 157, p. 45, rectificare în JO 2004, L 195, p. 16, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 56).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Jørn Hansson, pe de o parte, și Jungpflanzen Grünewald GmbH (denumită în continuare „Jungpflanzen”), pe de altă parte, în legătură cu repararea prejudiciului care a rezultat din acte de contrafacere a unui soi protejat.

Cadrul juridic

Regulamentul nr. 2100/94

3 Conform articolului 11 din Regulamentul nr. 2100/94, dreptul la protecția comunitară a soiurilor de plante aparține „amelioratorului”, respectiv „persoanel[or] care au creat sau au descoperit și au dezvoltat soiul sau succesori[lor] ori avânzi[lor]-cauză ai acestora”.

4 Articolul 13 din acest regulament, intitulat „Drepturile titularului protecției comunitare a soiurilor de plante și limitări”, prevede:

„(1) Protecția comunitară a soiurilor de plante are ca scop să rezerve titularului sau titularilor săi, denumiți în continuare «titular», dreptul de a îndeplini acțiunile prevăzute la alineatul (2).

(2) Fără a aduce atingere articolelor 15 și 16, autorizarea titularului este necesară pentru următoarele acțiuni, care privesc constituenții soiului sau materialul recoltat aparținând soiului protejat, denumiți în continuare «material»:

(a) producerea sau reproducerea (înmulțirea);

(b) condiționarea în vederea înmulțirii;

(c) oferirea spre vânzare;

(d) vânzarea sau orice altă formă de comercializare;

[…] Titularul își poate supune autorizarea unor condiții și limitări.

[…]”

5 Articolul 94 din regulamentul menționat, care privește acțiunile de drept civil care pot fi introduse în cazul utilizării unui soi de plante care constituie contrafacere, prevede:

„(1) Orice persoană care:

(a) săvârșește unul din actele prevăzute la articolul 13 alineatul (2) cu privire la un soi care face obiectul protecției comunitare a soiurilor de plante, fără să fi fost autorizată în acest sens

[…]

poate face obiectul unei acțiuni în justiție intentate de către titular, pentru încetarea contrafacerii sau pentru plata unei remunerații echitabile sau în ambele scopuri.

(2) Orice persoană care acționează în mod deliberat sau din neglijență este în plus obligată la repararea prejudiciului adus titularului; în caz de contravenție, dreptul titularului la despăgubiri se poate reduce în consecință, fără a fi totuși inferior avantajului dobândit de către autorul contrafacerii în urma acțiunii de contrafacere.”

6 Aplicarea complementară a legislației naționale privind contrafacerea este reglementată de articolul 97 din același regulament, care prevede:

„(1) Dacă autorul contrafacerii în sensul articolului 94 a obținut un avantaj oarecare de pe urma acestei contrafaceri în detrimentul titularului sau al posesorului de licență, instanțele competente în sensul articolului 101 sau 102 aplică legislația lor națională, inclusiv dreptul lor internațional privat, în vederea acțiunilor în despăgubiri.

[…]”

Directiva 2004/48

7 Directiva 2004/48 precizează, în cuprinsul considerentului (17), că „[m]ăsurile, procedurile și mijloacele de reparație prevăzute prin prezenta directivă ar trebui să fie stabilite în fiecare caz astfel încât să țină seama în mod corespunzător de caracteristicile specifice ale acestui caz, în special de caracteristicile specifice fiecărui drept de proprietate intelectuală și, atunci când este cazul, de caracterul intenționat sau neintenționat al infracțiunii săvârșite”.

8 În cuprinsul considerentului (26) al acestei directive se arată:

„Pentru a repara prejudiciul suferit [ca] urmare [a] unei infracțiuni săvârșite de un contravenient care a acționat cu bună știință sau având motive suficiente să cunoască că poate genera o astfel de infracțiune, valoarea daunelor interese acordate titularului dreptului ar trebui să ia în considerare toate aspectele corespunzătoare, cum ar fi câștigul nerealizat de titularul dreptului, sau beneficiile fără justă cauză realizate de contravenient și, dacă este cazul, orice prejudiciu moral cauzat titularului dreptului. Valoarea daunelor interese ar putea fi calculată și ea, de exemplu, în cazurile în care este dificil să se stabilească valoarea prejudiciului suferit în realitate, plecând de la elemente cum ar fi redevențele sau sumele care ar fi fost datorate în cazul în care contravenientul ar fi cerut autorizația de a utiliza dreptul de proprietate intelectuală respectiv. Scopul nu este acela de a introduce obligația de a prevedea daune interese punitive, ci de a permite despăgubirea pe criterii obiective, ținând în același timp seama de costurile suportate de titularul dreptului, cum ar fi cheltuielile de cercetare și de identificare.”

9 Potrivit articolului 2 alineatul (1) din Directiva 2004/48:

„Fără a aduce atingere mijloacelor prevăzute sau care pot fi prevăzute prin legislația comunitară sau internă, în măsura în care aceste mijloace sunt favorabile titularilor drepturilor, măsurile, procedurile și mijloacele de reparație prevăzute prin prezenta directivă se aplică, în conformitate cu articolul 3, oricărei încălcări a drepturilor de proprietate intelectuală, prevăzute de legislația comunitară și/sau legislația internă a statului membru în cauză.”

10 Articolul 13 din această directivă, intitulat „Daune interese”, prevede:

„(1) Statele membre asigură ca, la cererea părții prejudiciate, autoritățile judecătorești competente să ordone contravenientului care a acționat cu bună știință sau având motive suficiente de a ști acest lucru, plata către titularul dreptului a unor daune interese adaptate prejudiciului real suferit de acesta prin încălcarea dreptului său.

La stabilirea daunelor interese, autoritățile judecătorești:

(a) iau în considerare toate aspectele necesare, cum ar fi consecințele economice negative suferite de partea prejudiciată, în special câștigul nerealizat, orice beneficiu fără justă cauză realizat de contravenient și, dacă este cazul, alte elemente în afara factorilor economici, cum ar fi prejudiciul moral cauzată titularului dreptului prin încălcarea drepturilor sale

sau

(b) ca alternativă la litera (a), pot hotărî, dacă este cazul, să fixeze o valoare forfetară pentru daunele interese, pe baza unor elemente cum ar fi, cel puțin, valoarea redevențelor sau drepturilor care ar fi fost datorate în cazul în care contravenientul ar fi cerut autorizația de a utiliza dreptul de proprietate intelectuală respectiv.

(2) Atunci când contravenientul a săvârșit o încălcare fără a avea știință de aceasta sau fără a avea motive rezonabile de a ști aceasta, statele membre pot să prevadă că autoritățile judecătorești pot ordona recuperarea beneficiilor sau plata unor daune interese care pot fi prestabilite.”

11 Articolul 14 din directiva menționată prevede:

„Statele membre asigură ca, în principiu, cheltuielile de judecată rezonabile și proporționale și celelalte cheltuieli făcute de partea care a obținut câștig de cauză să fie suportate de partea care a pierdut, în afară de cazul când principul echității nu permite acest lucru.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

12 Din anul 1999, domnul Hansson este titularul dreptului la protecția soiului de plante comunitar EU 4282, denumit „Lemon Symphony”, care face parte din specia margaretelor sud-africane.

13 În anii 2002-2009, Jungpflanzen a cultivat și a distribuit soiul floral SUMOST 01, sub denumirea „Summerdaisy’s Alexander”.

14 Considerând că aceste două denumiri corespundeau în realitate aceluiași soi floral, domnul Hansson a solicitat Landgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional din Düsseldorf, Germania), pe calea unei proceduri de măsuri provizorii, să interzică Jungpflanzen comercializarea acestui din urmă soi. Această cerere, precum și apelul declarat de reclamantul din litigiul principal în fața Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf, Germania) au fost respinse pentru motivul că nu dovedise contrafacerea soiului denumit „Lemon Symphony”.

15 Cu toate acestea, în cadrul procedurii pe fond, domnul Hansson a obținut ca Jungpflanzen să fie obligată să îi repare prejudiciul care a rezultat din vânzarea florilor denumite „Summerdaisy’s Alexander”, deoarece constituiau o contrafacere a soiului citat anterior.

16 În ceea ce privește despăgubirea pentru prejudiciul suferit, domnului Hansson i s-a acordat în primă instanță de către Landgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional din Düsseldorf), în temeiul articolului 94 din Regulamentul nr. 2100/94, suma de 66 231,71 euro, majorată cu dobânzi, ceea ce corespundea sumei solicitate de reclamant, aferentă redevenței pe care Jungpflanzen ar fi trebuit să i-o plătească pentru cei 1 512 630 de butași din soiul protejat pe care i-a vândut în anii 2002-2009.

17 Acest tribunal nu a admis însă celelalte pretenții ale domnului Hansson, referitoare la plata unui supliment la redevență egal cu jumătate din rata redevenței solicitate, respectiv 33 115,89 euro, majorată cu dobânzi moratorii, și la rambursarea cheltuielilor legate de procedură, în cuantum de 1 967,35 euro, majorate cu aceleași dobânzi moratorii. Această instanță a considerat în special că domnul Hansson nu avea dreptul la o despăgubire cu titlu de supliment pentru contrafacere, pe care ar datora-o pârâta din litigiul principal, dat fiind că nici Regulamentul nr. 2100/94, nici Directiva 2004/48 și nici dreptul intern nu prevăd aplicarea unei despăgubiri care ar avea un caracter punitiv.

18 Ambele părți au declarat apel împotriva acestei hotărâri în fața instanței de trimitere.

19 Potrivit acestei instanțe, nu se contestă că Jungpflanzen a săvârșit o contrafacere a soiului protejat în discuție în litigiul principal. Cu toate acestea, părțile sunt în dezacord în privința întinderii remunerației echitabile pentru contrafacere, precum și a reparării prejudiciului suferit în sensul articolului 94 din Regulamentul nr. 2100/94.

20 În opinia Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf), cuantumul remunerației echitabile trebuie stabilit ținându-se seama de licența care ar fi trebuit în mod normal să fie plătită titularului protecției comunitare, luându-se drept referință acordurile de licență care au fost semnate în mod efectiv în perioada în care a avut loc contrafacerea.

21 În ceea ce privește aplicarea unui supliment pentru contrafacere, instanța de trimitere exprimă îndoieli cu privire la faptul că articolul 94 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2100/94 ar putea servi drept temei pentru o majorare forfetară automată a cuantumului remunerației reținute.

22 Aceasta apreciază totuși că orice formă de majorare ar trebui să țină seama de caracteristicile proprii ale soiului protejat contrafăcut, precum și de consecințele practice care rezultă din contrafacere. În plus, ar trebui să se includă în remunerația echitabilă prevăzută la articolul 94 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2100/94 dobânzile uzuale aplicabile indemnizației anuale, majorate cu 5 puncte.

23 Întrucât instanța de trimitere consideră că Jungpflanzen a acționat cu rea-credință, aceasta dorește să obțină precizări în ceea ce privește modalitățile de calculare a reparării prejudiciului suferit de titularul protecției comunitare a soiurilor de plante, astfel cum este prevăzută la articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2100/94. Se ridică în special chestiunea dacă cuantumul unei licențe utilizate pe piața din aceeași regiune poate fi luat drept referință în această privință și dacă trebuie să fie majorat în funcție de considerațiile proprii soiului protejat contrafăcut, precum și de consecințele practice care rezultă din contrafacere.

24 În orice caz, instanța de trimitere consideră că articolul 94 alineatul (2) din acest regulament nu poate servi drept temei pentru obținerea unei majorări forfetare cu titlu de supliment pentru contrafacere și nici nu poate constitui mijlocul de a obliga autorul unei contrafaceri la plata unei indemnizații corespunzătoare rambursării ansamblului cheltuielilor (deplasări, reuniuni, timp investit) efectuate de titularul soiului protejat cu ocazia procedurii pe fond, precum și a cheltuielilor aferente procedurii de măsuri provizorii.

25 În aceste împrejurări, Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional din Düsseldorf) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) La «remunerația echitabilă» pe care autorul contrafacerii este obligat să o plătească titularului protecției comunitare a soiurilor de plante în temeiul articolului 94 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul [2100/94] din cauza săvârșirii de către acesta a unui act dintre cele prevăzute la articolul 13 alineatul (2) din același regulament fără să fi fost autorizat în acest sens, stabilită în funcție de redevența uzuală cerută în cadrul unei licențe utilizate pe piața din aceeași regiune pentru actele prevăzute la articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul [2100/94], trebuie să se aplice întotdeauna și un «supliment pentru contrafacere» forfetar? Reiese aceasta din articolul 13 alineatul (1) a doua teză din Directiva [2004/48]?

2) «Remunerația echitabilă» pe care autorul contrafacerii este obligat să o plătească titularului protecției comunitare a soiurilor de plante în temeiul articolului 94 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul [nr. 2100/94] din cauza săvârșirii de către acesta a unui act dintre cele prevăzute la articolul 13 alineatul (2) din același regulament fără să fi fost autorizat în acest sens, determinată în funcție de redevența uzuală cerută în cadrul unei licențe utilizate pe piața din aceeași regiune pentru actele prevăzute la articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul [2100/94], trebuie stabilită, într-un anumit caz, ținându-se seama, în plus, de următoarele considerații sau împrejurări care determină majorarea remunerației:
   a) împrejurarea că, în perioada în care s-a produs contrafacerea, soiul invocat beneficia de exclusivitate pe piață datorită caracteristicilor sale speciale, în condițiile în care redevența uzuală de pe piață este determinată pornind de la contractele de licență încheiate și de la decontări, stabilite cu privire la soiul în litigiu;

   În cazul în care în speță se poate ține seama de această împrejurare:

   majorarea remunerației este posibilă numai în cazul în care caracteristicile pe care se întemeiază statutul de exclusivitate al soiului în litigiu sunt utilizate pentru descrierea protecției soiului?
   b) împrejurarea că, la momentul introducerii pe piață a soiului contrafăcut, soiul în litigiu se bucura deja de o cerere deosebit de mare pe piață, astfel încât autorul contrafacerii a fost scutit de efectuarea cheltuielilor necesare pentru introducerea pe piață a soiului contrafăcut, în condițiile în care redevența uzuală de pe piață este determinată pornind de la contractele de licență încheiate și de la decontări, stabilite cu privire la soiul în litigiu;
   c) împrejurarea că amploarea contrafacerii soiului în litigiu a depășit nivelul mediu din perspectiva duratei contrafacerii și a numărului de plante vândute;
   d) considerația că, spre deosebire de deținătorul unei licențe, autorul contrafacerii nu riscă să fie obligat la plata redevenței (și să nu poată cere restituirea acesteia), cu toate că, ulterior, soiul în litigiu împotriva căruia este îndreptată o acțiune în anulare va fi declarat nul;
   e) împrejurarea că autorul contrafacerii, spre deosebire de situația deținătorului unei licențe, nu a fost obligat să realizeze decontări trimestriale;
   f) considerația că titularul protecției soiului de plante suportă riscul inflației ca urmare a duratei considerabile a procedurilor judiciare;
   g) considerația că, din cauza necesității de a acționa în justiție, titularul soiului protejat – spre deosebire de situația în care realizează încasări prin acordarea de licențe pentru soiului invocat – nu poate să planifice veniturile obținute din soiul invocat;
   h) considerația că, în cazul contrafacerii soiului în litigiu, titularul soiului protejat suportă atât riscul general legat de acțiuni în justiție, cât și riscul de a nu putea obține în final executarea din partea autorului contrafacerii;
   i) considerația că, din cauza comportamentului arbitrar al autorului contrafacerii, titularul soiului protejat nu va avea libertatea de a decide în cazul încălcării protecției dacă dorește într-adevăr ca soiul să fie utilizat de autorul contrafacerii?

3) «Remunerația echitabilă» pe care autorul contrafacerii este obligat să o plătească titularului protecției comunitare a soiurilor de plante în temeiul articolului 94 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul [nr. 2100/94] din cauza săvârșirii de către acesta a unui act dintre cele prevăzute la articolul 13 alineatul (2) din același regulament fără să fi fost autorizat în acest sens trebuie să se stabilească ținând seama și de dobânda aferentă remunerației datorate anual, calculată pe baza ratei obișnuite a dobânzilor de întârziere, în cazul în care se pornește de la premisa că orice contractanți rezonabili ar fi prevăzut o asemenea dobândă?

4) Pentru calcularea prejudiciului adus titularului pe care autorul contrafacerii «trebuie să îl plătească în plus» titularului protecției comunitare a soiului de plante în temeiul articolului 94 alineatul (2) prima teză din Regulamentul [nr. 2100/94] din cauza săvârșirii de către acesta a unui act dintre cele prevăzute la articolul 13 alineatul (2) din același regulament fără să fi fost autorizat în acest sens, trebuie să se ia drept bază de calcul redevența uzuală cerută în cadrul unei licențe utilizate pe piața din aceeași regiune pentru [respectivele] acte […]?

5) În ipoteza unui răspuns afirmativ la a patra întrebare:
   a) La calcularea, pe baza unei licențe utilizate pe piață, a prejudiciului pe care autorul unei contrafaceri «trebuie să îl plătească în plus», într-un anumit caz, conform articolului 94 alineatul (2) prima teză din Regulamentul [nr. 2100/94], trebuie să se țină seama de considerațiile sau împrejurările prezentate la a doua întrebare literele a)-i) sau de împrejurarea că, având în vedere necesitatea introducerii unei acțiuni, titularul soiului protejat este nevoit să consacre un anumit timp, în măsura necesară în mod rezonabil, pentru identificarea contrafacerii și în vederea pregătirii cauzei, precum și să inițieze cercetări, în măsura necesară în mod rezonabil, în vederea constatării contrafacerii soiului de plante, astfel încât să se justifice o majorare a redevenței uzuale de pe piață?
   b) La calcularea, pe baza unei licențe utilizate pe piață, a prejudiciului pe care autorul unei contrafaceri «trebuie să îl plătească în plus», conform articolului 94 alineatul (2) prima teză din Regulamentul [nr. 2100/94], trebuie să se aplice întotdeauna în plus un anumit «supliment pentru contrafacere» forfetar? Reiese aceasta din articolul 13 alineatul (1) a doua teză din Directiva [2004/48]?
   c) La calcularea, pe baza unei licențe utilizate pe piață, a prejudiciului pe care autorul unei contrafaceri «trebuie să îl plătească în plus» conform articolului 94 alineatul (2) prima teză din Regulamentul [nr. 2100/94], trebuie să se țină seama de dobânda aferentă remunerației datorate anual, calculată la rata obișnuită a dobânzii, în cazul în care se pornește de la premisa că orice contractanți rezonabili ar fi prevăzut o asemenea dobândă?

6) Articolul 94 alineatul (2) prima teză din Regulamentul nr. [2100/94] trebuie interpretat în sensul că câștigul obținut de autorul contrafacerii constituie un prejudiciu, pe care autorul contrafacerii «trebuie să îl plătească în plus» în sensul acestei dispoziții, a cărui reparare poate fi solicitată pe lângă remunerația echitabilă prevăzută la articolul 94 alineatul (1) din Regulamentul nr. [2100/94] sau câștigul datorat de contravenient ca urmare a faptului că a acționat în mod deliberat sau din neglijență poate fi cerut doar alternativ cu remunerația echitabilă prevăzută la același articol 94 alineatul (1)?

7) Dreptul la repararea prejudiciului prevăzut la articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul [nr. 2100/94] se opune unor dispoziții naționale conform cărora titularul soiului protejat care, în cadrul unei proceduri de măsuri provizorii în care s-a constatat contrafacerea soiului de plante, a fost obligat prin titlu executoriu să suporte cheltuielile de judecată aferente procedurii nu poate invoca dispozițiile dreptului substanțial pentru a obține restituirea acestor cheltuieli, chiar dacă a avut câștig de cauză în cadrul unei proceduri principale ulterioare care a avut ca obiect aceeași contrafacere?

8) Dreptul la repararea prejudiciului prevăzut la articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul [nr. 2100/94] se opune unor dispoziții naționale conform cărora persoana care a suferit prejudiciul nu poate obține nicio reparație pentru timpul personal consacrat pregătirii unei acțiuni în despăgubire și procesului, în afara limitelor stricte ale unei proceduri de stabilire a cheltuielilor de judecată, în măsura în care timpul consacrat nu a fost mai îndelungat decât cel obișnuit în situații similare?"

Cu privire la întrebările preliminare

26 Prin intermediul întrebărilor adresate, instanța de trimitere dorește, în esență, să afle care sunt principiile care guvernează stabilirea și calcularea cuantumului indemnizațiilor și al mijloacelor de reparație datorate în temeiul articolului 94 din Regulamentul nr. 2100/94.

27 Unele dintre aceste întrebări privesc însăși natura celor două mijloace de reparație în temeiul acestui articol, iar altele privesc, într-un mod mai specific, elementele care stau la baza calculării remunerației echitabile prevăzute la alineatul (1) al aceluiași articol, precum și elementele care stau la baza calculării reparării prejudiciului suferit de titular, în sensul alineatului (2) al acestui articol.

28 În consecință, trebuie analizate împreună, într-o primă etapă, întrebările referitoare la natura mijloacelor de reparație prevăzute la articolul 94 din Regulamentul nr. 2100/94, înainte de a preciza, într-o a doua etapă, elementele care trebuie luate în considerare pentru stabilirea remunerației echitabile prevăzute la alineatul (1) al acestui articol, precum și elementele privind repararea prejudiciului suferit de titularul unui soi contrafăcut, în sensul alineatului (2) al articolului menționat.

În ceea ce privește întrebările referitoare la natura mijloacelor de reparație prevăzute la articolul 94 din Regulamentul nr. 2100/94

29 Prin intermediul primei întrebări, al celei de a cincea întrebări litera b) și al celei de a șasea întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 94 din Regulamentul nr. 2100/94 trebuie interpretat în sensul că impune majorarea cu un supliment pentru contrafacere a cuantumului daunelor interese acordate pentru repararea prejudiciilor cauzate printr-un act dintre cele vizate la articolul 13 alineatul (2) din acest regulament. În plus, aceasta ridică problema dacă articolul respectiv trebuie interpretat în sensul că poate servi drept bază juridică pentru a impune autorului contrafacerii să restituie câștigurile pe care le-a realizat de pe urma acestei contrafaceri.

30 În primul rând, din modul de redactare a articolului 94 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 2100/94 reiese că acesta vizează numai repararea prejudiciului suferit de titularul protecției comunitare a unui soi de plante ca urmare a unui act de contrafacere privind acest soi.

31 Pe de o parte, articolul 94 alineatul (1) din acest regulament are ca obiect să compenseze din punct de vedere financiar avantajul pe care îl dobândește autorul contrafacerii, iar acest avantaj corespunde cuantumului echivalent redevenței pe care nu a achitat-o (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iulie 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punctul 40). În această privință, Curtea a precizat că această dispoziție nu prevede repararea altor prejudicii decât cele legate de neplata „remunerației echitabile" în sensul acestei dispoziții (a se vedea Hotărârea din 5 iulie 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punctul 50).

32 Pe de altă parte, articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2100/94 privește prejudiciul adus titularului în cazul unei contrafaceri săvârșite „în mod deliberat sau din neglijență", pe care autorul unei contrafaceri „este în plus" obligat să îl repare.

33 Rezultă că articolul 94 din acest regulament constituie temeiul unui drept la despăgubire în favoarea titularului dreptului la protecția comunitară a unui soi de plante care nu numai că este integral, ci, în plus, este bazat pe criterii obiective, altfel spus, acoperă doar prejudiciul ce rezultă, în detrimentul său, din actul de contrafacere.

34 În consecință, articolul 94 din regulamentul menționat nu poate fi interpretat în sensul că poate servi drept bază legală pentru obligarea autorului contrafacerii la daune interese punitive, stabilite în mod forfetar, în favoarea titularului.

35 Dimpotrivă, întinderea despăgubirilor datorate în temeiul articolului 94 din Regulamentul nr. 2100/94 trebuie să reflecte în mod precis, în măsura posibilului, prejudiciile reale și certe suferite de titularul soiului de plate din cauza contrafacerii.

36 În al doilea rând, o astfel de interpretare este conformă obiectivelor Directivei 2004/48, care consacră un standard minim privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală în general.

37 Mai întâi, în temeiul considerentului (17) al acestei directive, mijloacele de reparație prevăzute de aceasta ar trebui să fie stabilite în fiecare caz astfel încât să țină seama în mod corespunzător de caracteristicile specifice ale acestui caz.

38 Pe de altă parte, considerentul (26) al directivei menționate precizează că scopul reparării prejudiciului nu este acela de a introduce obligația de a prevedea daune interese punitive.

39 În sfârșit, articolul 13 alineatul (1) din Directiva 2004/48 prevede că statele membre asigură ca, la cererea părții prejudiciate, autoritățile judecătorești competente să ordone contravenientului plata către titularul dreptului a unor daune interese adaptate prejudiciului real suferit de acesta prin încălcarea dreptului său.

40 În aceste condiții, articolul 94 din Regulamentul nr. 2100/94 nu permite obligarea autorului contrafacerii la plata unui supliment forfetar pentru contrafacere, astfel cum a fost descris de instanța de trimitere, având în vedere că o asemenea taxă suplimentară nu reflectă în mod necesar prejudiciul suferit de titularul soiului contrafăcut, cu toate că Directiva 2004/48 nu împiedică statele membre să prevadă măsuri de protecție mai stricte.

41 Acest articol nu permite titularului dreptului la protecția comunitară a soiurilor de plante nici să solicite restituirea avantajelor și a câștigurilor realizate de autorul unei contrafaceri. Astfel, atât remunerația echitabilă, cât și cuantumul despăgubirilor datorate în temeiul articolului 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2100/94 trebuie să fie stabilite în funcție de prejudiciul suferit de victimă, iar nu în funcție de beneficiul realizat de autorul contrafacerii.

42 Deși este adevărat că alineatul (2) al acestui articol se referă la „avantajul[…] dobândit de către autorul contrafacerii”, el nu prevede însă că acest avantaj în sine trebuie luat în considerare în ceea ce privește întinderea despăgubirilor financiare acordate în mod efectiv titularului. Pe de altă parte, trebuie subliniat că, în ceea ce privește acțiunea în restituirea avantajului dobândit de autorul contrafacerii, articolul 97 din Regulamentul nr. 2100/94 face trimitere expresă la dreptul național al statelor membre.

43 Din aceste considerații rezultă că trebuie să se răspundă la prima întrebare, la a cincea întrebare litera (b) și la a șasea întrebare că articolul 94 din Regulamentul nr. 2100/94 trebuie interpretat în sensul că dreptul la despăgubiri pe care i-l recunoaște titularului soiului de plante protejat contrafăcut înglobează ansamblul prejudiciului suferit de acesta, fără ca acest articol să poată servi drept temei pentru impunerea unui supliment forfetar pentru contrafacere și nici în mod specific pentru restituirea câștigurilor și a avantajelor obținute de autorul contrafacerii.

În ceea ce privește întrebările referitoare la modalitățile de stabilire a indemnizațiilor și a despăgubirilor prevăzute la articolul 94 din Regulamentul nr. 2100/94

Cu privire la remunerația echitabilă prevăzută la articolul 94 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2100/94

44 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească ce elemente trebuie luate în considerare pentru evaluarea remunerației echitabile prevăzute la articolul 94 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2100/94. În special, aceasta dorește să afle în ce măsură trebuie să se ia în considerare anumite împrejurări speciale în scopul acestei evaluări.

45 Această dispoziție din Regulamentul nr. 2100/94 urmărește să compenseze avantajul pe care îl obține autorul contrafacerii, iar acesta corespunde cuantumului echivalent cu o astfel de redevență pe care nu a plătit-o în detrimentul titularului (Hotărârea din 5 iulie 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punctul 40).

46 Curtea a statuat deja că această dispoziție are scopul de a repara prejudiciul suferit de titularul soiului de plante care a fost victima unei contrafaceri (Hotărârea din 5 iulie 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punctul 36).

47 Prin urmare, pentru a stabili „remunerația echitabilă”, în sensul acestei dispoziții, trebuie să se ia ca bază de calcul un cuantum echivalent cu redevența datorată pentru producția sub licență (Hotărârea din 5 iulie 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punctul 37).

48 În acest scop, în vederea stabilirii cuantumului remunerației echitabile datorate în cazul unei contrafaceri, cuantumul redevenței care ar fi datorată pentru producerea soiului vegetal sub licență, astfel cum este vizată la articolul 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2100/94, ar constitui o bază de calcul adecvată.

49 Este însă de competența instanței de trimitere să verifice dacă împrejurările pe care le invocă în mod specific în decizia de trimitere corespund cu cele ale redevenței pe care ar trebui să o rețină drept referință pentru a determina cuantumul remunerației adecvate.

50 În acest cadru, trebuie precizat că este de asemenea de competența instanței de trimitere să verifice dacă trebuie eventual să majoreze cuantumul redevenței respective în funcție de aceste împrejurări, având în vedere că fiecare dintre ele poate fi luată în considerare o singură dată, în caz contrar încălcându-se principiul despăgubirii obiective și integrale, astfel cum rezultă din articolul 94 din Regulamentul nr. 2100/94.

51 În orice caz, Curtea a precizat că articolul 94 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2100/94 trebuie interpretat în sensul că prevede numai o remunerație echitabilă în cazul utilizării ilegale a unui soi de plante, fără a avea însă în vedere repararea altor prejudicii decât cele legate de neplata remunerației menționate, excluzând, prin urmare, din cuantumul acesteia cheltuielile efectuate cu verificarea respectării drepturilor titularului unui soi de plante (a se vedea Hotărârea din 5 iulie 2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punctele 50 și 51).

52 Din această interpretare rezultă că remunerația echitabilă, în sensul acestei dispoziții, include prejudiciile strâns legate de neplata acestei remunerații.

53 Printre aceste prejudicii pot să figureze dobânzile moratorii ca urmare a plății tardive a redevenței datorate în mod normal, *a fortiori* dacă este vorba despre o clauză contractuală pe care orice contractanți rezonabili și avizați ar fi prevăzut-o, cu condiția ca redevența luată drept referință să nu includă astfel de dobânzi.

54 În consecință, trebuie să se răspundă la a doua și la a treia întrebare că noțiunea „remunerație echitabilă”, prevăzută la articolul 94 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2100/94, trebuie interpretată în sensul că include, pe lângă plata redevenței uzuale care ar fi datorată pentru producția sub licență, ansamblul prejudiciilor strâns legate de neplata acestei redevențe, din care poate face parte, printre altele, plata dobânzilor moratorii. Revine instanței de trimitere să determine împrejurările care impun o majorare a redevenței menționate, având în vedere că fiecare dintre acestea poate fi repercutată o singură dată în scopul evaluării cuantumului remunerației echitabile.

Cu privire la repararea prejudiciului suferit prevăzută la articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2100/94

55 Prin intermediul celei de a patra întrebări, al celei de a cincea întrebări literele (a) și (c), al celei de a șaptea și al celei de opta întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească elementele de care trebuie să se țină seama pentru evaluarea despăgubirilor datorate ca urmare a prejudiciului suferit, prevăzută la articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2100/94. În special, aceasta dorește să afle dacă cuantumul redevenței datorate pentru producția sub licență trebuie să servească drept bază pentru evaluarea cuantumului indemnizației acordate pe acest temei și dacă cheltuielile de judecată efectuate în cadrul unei proceduri de măsuri provizorii, precum și eventualele cheltuieli extrajudiciare pot fi incluse în cadrul reparării acestui prejudiciu.

56 În ceea ce privește, în primul rând, întinderea acestei reparații, reiese din cuprinsul punctelor 33-43 din prezenta hotărâre că articolul 94 din Regulamentul nr. 2100/94 vizează o reparare integrală și obiectivă a prejudiciului suferit de titularului soiului contrafăcut. În scopul obținerii unei astfel de reparații, revine acestuia din urmă sarcina să prezinte elementele care să demonstreze că prejudiciul său depășește elementele care alcătuiesc remunerația echitabilă prevăzută la alineatul (1) al acestui articol.

57 În acest scop, cuantumul redevenței uzuale datorate pentru producția sub licență nu poate, ca atare, să servească drept temei pentru evaluarea acestui prejudiciu. Astfel, o asemenea redevență permite calcularea remunerației echitabile prevăzute la articolul 94 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2100/94 și nu prezintă în mod necesar o legătură cu prejudiciul care mai trebuie reparat.

58 În orice caz, trebuie amintit, pe de o parte, că împrejurările care au justificat o majorare a redevenței uzuale datorate pentru producția sub licență pentru calcularea remunerației echitabile nu pot fi repercutate încă o dată în scopul reparației prevăzute la articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2100/94.

59 Pe de altă parte, este de competența instanței de trimitere să aprecieze în ce măsură prejudiciile invocate de titularul soiului contrafăcut pot fi dovedite cu precizie sau dacă este necesar să se procedeze la stabilirea unei sume forfetare, care să reflecte cel mai bine realitatea acestor prejudicii. În acest cadru, la cuantumul despăgubirilor se pot aplica dobânzi de întârziere, calculate la rata obișnuită a dobânzii, dacă acest lucru pare justificat.

60 În al doilea rând, în ceea ce privește conținutul însuși al prejudiciului indemnizabil, trebuie subliniat că articolul 94 din Regulamentul nr. 2100/94 nu conține nicio indicație în această privință. Cu toate acestea, și în lipsa unor informații mai detaliate privind dreptul național în vigoare în acest domeniu, trebuie subliniat că în articolul 14 din Directiva 2004/48 se precizează, în esență, că cheltuielile efectuate de partea care a obținut câștig de cauză trebuie suportate, în principiu, de partea care a pierdut.

61 Or, pe de o parte, în ceea ce privește cheltuielile aferente procedurii de măsuri provizorii care a precedat procedura principală, din decizia de trimitere reiese că reclamantul din litigiul principal a fost obligat la plata cheltuielilor de judecată. Prin urmare, nimic nu se opune ca legislația națională să nu prevadă restituirea acestor cheltuieli în cadrul evaluării prejudiciului care trebuie reparat în temeiul articolului 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2100/94.

62 Pe de altă parte, în ceea ce privește cheltuielile extrajudiciare, legate în special de timpul consacrat de victima contrafacerii pentru a-și valorifica drepturile, Curtea a decis că articolul 14 din Directiva 2004/48 urmărește consolidarea nivelului de protecție a proprietății intelectuale, evitându-se ca o persoană prejudiciată să fie descurajată să inițieze o procedură judiciară în vederea protejării drepturilor sale (a se vedea Hotărârea din 16 iulie 2015, Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, punctul 77).

63 În aceste condiții, este de competența instanței de trimitere să verifice dacă cuantumul previzibil al cheltuielilor de judecată care pot fi acordate victimei contrafacerii este de natură să o descurajeze să își valorifice drepturile în justiție, având în vedere sumele care rămân în sarcina sa cu titlu de cheltuieli extrajudiciare efectuate, precum și utilitatea acestora pentru acțiunea principală în repararea prejudiciului.

64 Trebuie să se răspundă deci la a patra întrebare, la a cincea întrebare literele (a) și (c), la a șaptea și la a opta întrebare că articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2100/94 trebuie interpretat în sensul că cuantumul prejudiciului vizat în această dispoziție trebuie stabilit în funcție de elementele concrete prezentate în această privință de titularul soiului contrafăcut, dacă este necesar, prin intermediul unei metode forfetare în cazul în care elementele menționate nu sunt cuantificabile. Această dispoziție nu se opune ca cheltuielile efectuate în cadrul unei proceduri de măsuri provizorii care nu a fost soluționată favorabil să nu intre în calculul pentru evaluarea acestui prejudiciu și nici ca cheltuielile extrajudiciare efectuate în cadrul procedurii pe fond să nu fie luate în considerare. Neluarea în considerare a acestor cheltuieli este însă supusă condiției ca cuantumul cheltuielilor de judecată care pot fi acordate victimei contrafacerii să nu fie de natură să o descurajeze să își valorifice drepturile în justiție, având în vedere sumele care rămân în sarcina sa cu titlu de cheltuieli extrajudiciare efectuate, precum și utilitatea acestora pentru acțiunea principală în repararea prejudiciului.

Cu privire la cheltuielile de judecată

65 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

1) **Articolul 94 din Regulamentul (CE) nr. 2100/94 al Consiliului din 27 iulie 1994 de instituire a unui sistem de protecție comunitară a soiurilor de plante trebuie interpretat în sensul că dreptul la despăgubiri pe care i-l recunoaște titularului soiului de plante protejat contrafăcut înglobează ansamblul prejudiciului suferit de acesta, fără ca acest articol să poată servi drept temei pentru impunerea unui supliment forfetar pentru contrafacere și nici în mod specific pentru restituirea câștigurilor și a avantajelor obținute de autorul contrafacerii.**

2) **Noțiunea „remunerație echitabilă”, prevăzută la articolul 94 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2100/94, trebuie interpretată în sensul că include, pe lângă plata redevenței uzuale care ar fi datorată pentru producția sub licență, ansamblul prejudiciilor strâns legate de neplata acestei redevențe, din care poate face parte, printre altele, plata dobânzilor moratorii. Revine**

instanței de trimitere să determine împrejurările care impun o majorare a redevenței menționate, având în vedere că fiecare dintre acestea poate fi repercutată o singură dată în scopul evaluării cuantumului remunerației echitabile.

3) **Articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2100/94 trebuie interpretat în sensul că cuantumul prejudiciului vizat în această dispoziție trebuie stabilit în funcție de elementele concrete prezentate în această privință de titularul soiului contrafăcut, dacă este necesar, prin intermediul unei metode forfetare în cazul în care elementele menționate nu sunt cuantificabile. Această dispoziție nu se opune ca cheltuielile efectuate în cadrul unei proceduri de măsuri provizorii care nu a fost soluționată favorabil să nu intre în calculul pentru evaluarea acestui prejudiciu și nici ca cheltuielile extrajudiciare efectuate în cadrul procedurii pe fond să nu fie luate în considerare. Neluarea în considerare a acestor cheltuieli este însă supusă condiției ca cuantumul cheltuielilor de judecată care pot fi acordate victimei contrafacerii să nu fie de natură să o descurajeze să își valorifice drepturile în justiție, având în vedere sumele care rămân în sarcina sa cu titlu de cheltuieli extrajudiciare efectuate, precum și utilitatea acestora pentru acțiunea principală în repararea prejudiciului.**

Semnături